

Development and Creation of Bamboo Earrings Combined
with Woven Fabric Patterns for Studying Identity in Mae Poen Sub-district,
Mae Poen District, Nakhon Sawan Province

การพัฒนาและสร้างสรรค์ต่างหูจากวัสดุไม้ไผ่ผสมผสานกับลวดลายผ้าทอ
เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ ตำบลแม่เป็น อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์

Samolpan Thanasuk*

ศมลพรรณ ธนะสุข*

Faculty of Communication Sciences, Prince of Songkla University

คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

*Corresponding Author, E-mail: samolpan.t@psu.ac.th

Article Info

- Received: February 6, 2025
- Revised: December 27, 2025
- Accepted: December 28, 2025
- Available online: December 30, 2025

Abstract

This research aimed to examine bamboo materials and local woven fabric patterns of Mae Poen Sub-district, Mae Poen District, Nakhon Sawan Province, to develop and create earring jewelry integrating bamboo with woven fabric patterns, and to evaluate the suitability of the developed jewelry. The study was conducted as research and development, employing a mixed-methods approach that combined qualitative and quantitative research. Purposive sampling was used to select participants, consisting of local entrepreneurs, community leaders, and local scholars (3 persons); jewelry design experts (3 persons); and local residents and tourists in Nakhon Sawan Province (100 persons). The research instruments included interview forms, design evaluation forms, and satisfaction questionnaires. The study of local materials and patterns indicated that the bamboo and woven fabric patterns of Mae Poen Sub-district possess distinctive characteristics in form, structure, and cultural meaning, making them suitable as a foundation for jewelry design. Based on these findings, three earring design styles were developed: natural, geometric, and a style representing the Chinese New Year identity of Nakhon Sawan Province, totaling twelve pieces. Three pieces were selected as final prototypes. The evaluation results from experts and users revealed a high level of satisfaction with functionality, aesthetic quality, and the representation of local identity. These results demonstrate that integrating local materials and indigenous knowledge into a creative design process can lead to the development of valuable contemporary jewelry and can be further extended to community product development within the context of the creative economy.

Keywords: Bamboo, Earrings, Integration, Local Identity, Woven Fabric Patterns

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวัสดุไม้ไผ่และลวดลายผ้าทอท้องถิ่นของตำบลแม่เป็น อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนำมาพัฒนาและสร้างสรรค์เครื่องประดับประเภทต่าง ๆ จากวัสดุไม้ไผ่ผสมผสานกับลวดลายผ้าทอ ผ่านการประเมินความเหมาะสมของเครื่องประดับ โดยเป็นการวิจัยและพัฒนา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเครื่องประดับ จำนวน 3 คน และประชาชน รวมถึงนักท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินผลงานออกแบบ และแบบสอบถามความพึงพอใจ ผลการศึกษาด้านวัสดุและลวดลายท้องถิ่นพบว่า ไม้ไผ่และลวดลายผ้าทอของตำบลแม่เป็นมีคุณลักษณะด้านรูปแบบ โครงสร้าง และความหมายเชิงวัฒนธรรมที่สามารถนำมาใช้เป็นฐานในการออกแบบเครื่องประดับได้อย่างเหมาะสม จากการนำข้อมูลดังกล่าวมาพัฒนาและสร้างสรรค์เครื่องประดับ พบว่าสามารถออกแบบเครื่องประดับต่าง ๆ จากวัสดุไม้ไผ่ผสมผสานกับลวดลายผ้าทอได้ทั้งหมด 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบธรรมชาติ รูปแบบเรขาคณิต และรูปแบบสื่ออัตลักษณ์ตรุษจีนจังหวัดนครสวรรค์ รวมจำนวน 12 ชิ้น และคัดเลือกเป็นผลงานต้นแบบจำนวน 3 ชิ้น ผลการประเมินเครื่องประดับต้นแบบจากผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มผู้ใช้พบว่า มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากในด้านประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม และการสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น แสดงให้เห็นว่าการบูรณาการวัสดุและภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับกระบวนการออกแบบเชิงสร้างสรรค์สามารถนำไปสู่การพัฒนาเครื่องประดับร่วมสมัยที่มีคุณค่า และสามารถต่อยอดสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในบริบทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้

คำสำคัญ: เครื่องประดับต่าง ๆ, ผสมผสาน, ไม้ไผ่, ลวดลายผ้าทอ, อัตลักษณ์

บทนำ

จักสานเป็นงานหัตถกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น สามารถพบได้ทุกจังหวัดในประเทศไทย รวมถึงกลุ่มหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ บ้านโนนสมบูรณ์ ตำบลแม่เป็น อำเภอมะนัง จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นชุมชนที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกถ่ายทอดกันมาแต่โบราณ ลักษณะเด่นในงานจักสานของตำบลแม่เป็น คือ ความประณีตในการเหลาตอกและการใช้เทคนิคในการยึดอายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ ผลงานการจักสานจากฝีมือตำบลแม่เป็น ได้แก่ ตะกร้า กระบุง กระจาด หาบ ไม้คาน และอุปกรณ์หาลาชนิดต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและชาวบ้านพบว่า รูปแบบจักสานกลุ่มจักสานไม้ไผ่ บ้านโนนสมบูรณ์ มีลวดลายจักสานไม้ไผ่ที่สืบทอดจากบรรพบุรุษที่นำลวดลายมาจากภาคอีสาน จำนวน 7 ลาย คือ 1) ลายขัดสองปี 2) ลายขัด 3) ลายสาม 4) ลายตามะกอก 5) ลายตาแหลวฮ้อ 6) ลายหายสิงห์ และ 7) ลายสอง นอกจากนี้ยังพบว่า ในปี พ.ศ. 2567 เกิดลวดลายจักสานไม้ไผ่ลวดลายใหม่ จำนวน 2 ลาย ได้แก่ ลายสองยืนและลายขัดแบบถี่ อย่างไรก็ตามพบว่าผลิตภัณฑ์ในรูปแบบเครื่องประดับ ยังไม่มีจำหน่าย มีเพียงผลิตภัณฑ์รูปแบบเดิม เช่น กระติบข้าว หวดนึ่งข้าว กระดัง ไชตักปลา ไชมงคล ตะกร้าไม้ไผ่ สุ่มไก่ เป็นต้น (Sriuttha, Personal Communication, February 2, 2025)

นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านพนาสวรรค์ ตำบลแม่เป็น อำเภอมะนัง จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีผ้าทอบ้านพนาสวรรค์ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหม ซึ่งทอจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในงานพิธีต่าง ๆ และใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มตามฤดูกาล เช่น ผ้าคลุมไหล่ นิยมใช้ในช่วงฤดูหนาว ผ้าพันคอใช้ประโยชน์ต่าง ๆ โดยมีการต่อยอดและเพิ่มมูลค่าด้วยการนำไหมอีรี่มาย้อมสีธรรมชาติ เช่น สีเขียวได้จากใบสมอ สีนํ้าตาลได้จากเปลือกประดู่ สีชมพูได้จากเปลือกฝาง ซึ่งผลิตภัณฑ์ไหมอีรี่ของจังหวัดนครสวรรค์ได้รับการรับรองให้เป็นผลิตภัณฑ์สีเขียว (Green product) ถือเป็นการเพิ่มมูลค่าและสร้างมาตรฐานให้แก่ผลิตภัณฑ์ จากการศึกษาลวดลายผ้าทอย้อมสีธรรมชาติ บ้านพนาสวรรค์ พบว่ามีลวดลายผ้าทอพื้นบ้านสู่พื้นเมือง ทั้งหมด 11 ลาย ซึ่งแบ่งออกเป็นลายผ้าทอมัดหมี่ จำนวน 7 ลาย ได้แก่ 1) ลายหมากจีบ 2) ลายต้นดอกเจลา 3) ลายดอกแก้ว ลายข้าวหลาม 5) ลายชันหมากเบ็ง 6) ลายแมงมุม และ 7) ลายขนานก้อย ผ้าทอพื้นบ้านสู่ผ้าทอพื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ของแม่เป็น จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายสายฝน และ ผ้าทอพื้นบ้านสู่ผ้าทอพื้นเมือง (ไหมอีรี่) จำนวน 1 ลาย ได้แก่ ลายนํ้าเซาะทราย จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและชาวบ้านในชุมชน พบว่า ในปี พ.ศ. 2567 เกิดลวดลายใหม่ของผ้าทอจากกลุ่มพนาสวรรค์ จำนวน 4 ลาย ได้แก่ ลายฐานบั้งไฟแม่เป็น ลายขนนกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร ลายวิมานเมฆ (ประตูเมืองสวรรค์) ลายและดอกกรัณคนครสวรรค์ ในปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ผลิตจากเส้นไหมอีรี่มากกว่า 30 ชนิด ออกสู่ตลาด เป็นต้น ผ้าทอที่ได้มีทั้งที่เป็นลายพื้นบ้านและผ้าทอพื้นบ้านลวดลายผ้าทอมัดหมี่ จากกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านพนาสวรรค์ที่มาจากบรรพบุรุษของชาวแม่เป็นที่อพยพถิ่นฐานมาจากกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคอีสาน และมีการถ่ายทอดจากผ้าทอพื้นบ้านสู่ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตภาคเหนือ (Wijitjan, Personal Communication, February 14, 2025) ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าควรจะมีการพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในท้องถิ่นอำเภอมะนัง จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ พัฒนาภูมิปัญญาให้แก่ผู้ผลิตในท้องถิ่นด้วยการนำวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาศึกษาคุณสมบัติเฉพาะที่สามารถนำมาแปรรูปเพื่อสร้างรูปแบบเครื่องประดับประเภทต่าง ๆ ที่มีความสวยงามและเหมาะสมกับวัตถุดิบนั้น ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับตัวผลิตภัณฑ์และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง (Phulek, 2020)

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่างานศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่หรือผ้าทอในลักษณะงานหัตถกรรมหรือของใช้ทั่วไป ขณะที่การนำวัสดุไม้ไผ่มาผสมผสานกับลวดลายผ้าทอเพื่อนำมาพัฒนาเป็นเครื่องประดับประเภทต่าง ๆ ที่สะท้อนอัตลักษณ์เฉพาะพื้นที่ยังมีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะในบริบทของการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับรูปแบบร่วมสมัยอย่างเป็นระบบ จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการศึกษาและพัฒนาเพิ่มเติมในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติสร้างสรรค์เครื่องประดับจากภูมิปัญญาท้องถิ่น การวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนาและสร้างสรรค์เครื่องประดับประเภทต่าง ๆ จากวัสดุไม้ไผ่ผสมผสาน

กับลวดลายผ้าทอท้องถิ่นของตำบลแม่เป็น อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดอัตลักษณ์ท้องถิ่นสู่งานออกแบบร่วมสมัย ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในระดับท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัสดุไม้ไผ่และลวดลายผ้าทอท้องถิ่นของตำบลแม่เป็น อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นแนวทางในการออกแบบเครื่องประดับประเภทต่างหูที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น
2. เพื่อพัฒนาและสร้างสรรค์เครื่องประดับประเภทต่างหูจากวัสดุไม้ไผ่ผสมผสานกับลวดลายผ้าทอ ให้เกิดต้นแบบเครื่องประดับร่วมสมัย
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมของเครื่องประดับต้นแบบด้านประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม และการสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ Basanti (1994) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการทัศน์ของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลกและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการทัศน์ดังกล่าวจะมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนา คติ จารีตประเพณีที่ได้รับการถ่ายทอดสั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมา โดยปรับปรุงให้เข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ละสมัย โดยมีเป้าหมายเพื่อความสงบสุขของชุมชน และปัจเจกบุคคล ซึ่งกระบวนการทัศน์ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น จำแนกออกได้ 3 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการจัดการจัดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลักษณะที่ 2 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบสังคมหรือการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ลักษณะที่ 3 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบการผลิตหรือการประกอบอาชีพที่มีลักษณะมุ่งเน้นระบบการผลิตเพื่อพึ่งพาตนเอง

นอกจากนี้ Department of Academic Affairs (1999) ได้กล่าวถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นองค์ความรู้ความสามารถของชาวบ้านที่สั่งสมสืบทอดกันมาอันเป็นศักยภาพ (Popular Wisdom) หรือความสามารถที่ใช้ในการแก้ปัญหาปรับตัว เรียนรู้ และมีการสืบทอดไปสู่คนรุ่นใหม่ หรือคือแก่นของชุมชนที่จรรโลงชุมชนให้อยู่รอดจนถึงปัจจุบัน Wasi (1990) ยังกล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจากประสบการณ์ของชีวิต สังคม และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ถ่ายทอดสืบทอดกันมาเป็นวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นปรากฏเป็นความสามารถ วิธีการ เครื่องมือ สามารถใช้ควบคุมสังคม แก้ไขปัญหา หรืออำนวยความสะดวกแก่บุคคลและท้องถิ่นโดยตลอดมา จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) ด้านนามธรรม ได้แก่ ความคิด ความเชื่อและคุณค่าปัจเจกชนได้สืบทอดและปรับปรุงต่อมา ภูมิปัญญาปรากฏเป็นลักษณะในรูปของศาสนา พิธีกรรม นิทาน เพลง สุภาษิต การสั่งสอน เป็นต้น 2) ด้านที่เป็นวัตถุ ได้แก่ อุปกรณ์ เครื่องมือ เป็นต้น

ความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ของบุคคล โดยอาศัยความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาการของภูมิปัญญาท้องถิ่น วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นภูมิรู้ที่มีคุณค่าและสัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลทั้งในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น โดยอาจมีที่มาจากประสบการณ์จริงของบุคคลหรือได้รับการถ่ายทอดมาจากบุคคลอื่น เพื่อให้เกิดสันติสุขในชุมชน องค์ความรู้ทักษะ ผลงานของชาวบ้านในท้องถิ่น ซึ่งได้มาจากการสั่งสมประสบการณ์สืบทอดกันมาและนำมาปรับปรุงพัฒนาขึ้นมาเป็นผลงานที่มีการสร้างสรรค์เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตและให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน

พัฒนาการของภูมิปัญญาท้องถิ่น

พัฒนาการของภูมิปัญญาไทยและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านทุกภูมิภาคเป็นผลพวงจากการเรียนรู้เกี่ยวกับสรรพสิ่งของธรรมชาติแวดล้อมแล้วปรับเปลี่ยนสร้างสรรค์ขึ้นเป็นวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับวิถีการดำรงชีพในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ภูมิปัญญาใหม่ ๆ ที่รับเข้ามาจากโลกภายนอกทั้งหลายมิได้เข้ามาทดแทนภูมิปัญญาสั่งสมหรือภูมิปัญญาดั้งเดิมทั้งหมดสำหรับสังคมไทยระดับ “ชาวบ้าน” หากแต่ในหลายกรณีภูมิปัญญาสั่งสมจะได้รับการทดสอบ การเลือกเฟ้น และดัดแปลงให้สามารถแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการในการปรับตัวให้เข้ากับบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และทำหน้าที่เป็นฐานรองรับภูมิปัญญาใหม่ ๆ ที่เข้ามาผสมผสานอย่างต่อเนื่องสำหรับคนไทยทุกภูมิภาค การปรับตัวของสังคมไทยไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิงแบบซุดรากถอนโคนแต่เป็นการปรับเปลี่ยนที่ยึดรากฐานภูมิปัญญาสั่งสมที่มีพลวัตในตัวเองอยู่แล้ว ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจในการถ่วงดุลระหว่าง “อำนาจ” กับ “อิทธิพล” ของคนไทยทั่วไปโดยเฉพาะภาคกลาง การสร้างภูมิปัญญาในสังคมระดับพื้นบ้านนั้นเป็นการสะสมความรู้และประสบการณ์ อันยาวนานโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ลักษณะต่าง ๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติของมนุษย์ในการปรับตัวทั้งกับธรรมชาติและในการปรับตัวในสังคมมนุษย์ด้วยกัน กระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาตินี้เป็นศักยภาพยิ่งใหญ่ที่ปัจจุบันเราให้ความสำคัญน้อยเกินไปแต่จะกลับมามีความสำคัญอีกครั้งหนึ่งนอกเหนือจากการเรียนรู้ในรูปของสถาบันการศึกษาทั้งในด้านวิธีการ เนื้อหา และระบบปฏิสัมพันธ์ ภูมิปัญญาในการเรียนรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์นั้นมีพื้นฐานที่สอดคล้องกับเครือข่ายการเรียนรู้สมัยใหม่ ในสังคมข้อมูลข่าวสารจึงเป็นการประสานกันระหว่างการเรียนรู้ใน “โลกเทียมจริง” (Virtual Reality) และ “โลกกายภาพ” ที่มนุษย์รู้จักคุ้นเคยแต่เดิม (Thalang, 2001)

วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

Sirisunthon (2009) กล่าวถึงการถ่ายทอดภูมิปัญญาว่า โดยทั่วไปพบว่าวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่สำคัญมีอยู่ 2 วิธี คือ การถ่ายทอดโดยตรงและการถ่ายทอดโดยอ้อม แต่ละวิธีจะมีรายละเอียดของวิธีการรูปแบบ และขั้นตอนที่แตกต่างกันไป พอสรุปได้ดังนี้

1. การถ่ายทอดโดยตรง การถ่ายทอดภูมิปัญญาโดยตรง ได้แก่ การถ่ายทอดโดยการบอกเล่าจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งอาจทำได้ทั้งการบอกเล่าโดยใช้ภาษาพูด และการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น การถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับเด็ก วิธีการที่เหมาะสมและใช้กันมากที่สุด ได้แก่ การเล่านิทานและการอบรมสั่งสอน ในขณะที่การถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่ผู้ใหญ่ มักอาศัยวิธีการที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น เช่น ในสังคมไทย ใช้พิธีแต่งงานเพื่อการขัดเกลาทางสังคมแก่ผู้บ่าวสาวเพื่อให้ทราบถึงวิถีการใช้ชีวิตคู่ตามที่สังคมคาดหวังและยอมรับ โดยการถ่ายทอดกระทำโดยตรง ด้วยการบอกเล่า สั่งสอนโดยผู้อาวุโสที่ประสบความสำเร็จในชีวิตสมรสผ่านพิธีการให้สินไหมและพิธีกรรมต่าง ๆ มากมาย

2. การถ่ายทอดโดยทางอ้อม การถ่ายทอดภูมิปัญญาโดยทางอ้อมทำได้มากมายหลายวิธี เช่น การสอดแทรกภูมิปัญญาไว้ในรูปของความบันเทิงต่าง ๆ เช่น ภาพวาด สถาปัตยกรรม คำร้องลึเกหรือลำตัดในภาคกลาง หรือคำร้องสะล้อซอซึงของภาคเหนือ เป็นต้น โดยคำร้องเหล่านี้ผู้ถ่ายทอดนั้นกล่าวอ้างถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี คติธรรม คำสอนทางศาสนาหรือจารีตประเพณีต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังพบการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่อยู่สะท้อนความจริงแห่งชีวิตในเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย ล้วนเป็นอนิจจัง ซึ่งจะเกิดขึ้นกับสรรพสิ่งในโลก เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรม กล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นมิได้เป็นเพียงองค์ความรู้เชิงวัฒนธรรม หากแต่เป็นฐานคิดสำคัญที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อถ่ายทอดอัตลักษณ์ของชุมชนให้ปรากฏในรูปแบบร่วมสมัยและสามารถใช้ประโยชน์ได้จริง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิตในการส่งเสริมพัฒนา สร้างผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่มีคุณภาพและเป็นที่ต้องการของตลาด
2. พัฒนารูปแบบเครื่องประดับประเภทต่างหุไม้ไผ่ผสมผสานลวดลายผ้าทอเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาและสร้างสรรค์ต่างหุจากวัสดุไม้ไผ่ผสมผสานกับลวดลายผ้าทอเพื่อศึกษาอัตลักษณ์ ตำบลแม่เป็น อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาและสร้างสรรค์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบ ผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาข้อมูล เชิงลึกด้านวัสดุ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอัตลักษณ์ชุมชน ควบคู่กับการประเมินผลงานออกแบบอย่างเป็นระบบ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) มุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับงานจักสานไม้ไผ่และลวดลาย ผ้าทอท้องถิ่นของตำบลแม่เป็น โดยการเก็บข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นแนวคิด ในการออกแบบเครื่องประดับประเภทต่างหุ

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) ใช้เพื่อประเมินความเหมาะสมของผลงานออกแบบ ต้นแบบ โดยใช้แบบประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเครื่องประดับ และแบบสอบถามความพึงพอใจจาก ประชาชนและนักท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ ข้อมูลที่ได้จากการประเมินนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วยผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านในตำบลแม่เป็น อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 3 คน
2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเครื่องประดับ จำนวน 3 คน
3. กลุ่มประชาชนและนักท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 100 คนการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มุมมองทั้งในเชิงภูมิปัญญาท้องถิ่น เชิงวิชาชีพด้านการออกแบบ และเชิงผู้ใช้ผลิตภัณฑ์

ขั้นตอนการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาและสร้างสรรค์ต่างหุจากวัสดุไม้ไผ่ผสมผสานกับลวดลายผ้าทอเพื่อศึกษา อัตลักษณ์ตำบลแม่เป็น อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาและสร้างสรรค์ โดยใช้ระเบียบ วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กระบวนการ วิจัยประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลด้านวัสดุไม้ไผ่และลวดลายผ้าทอ การออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับ ต่างหุต้นแบบ และการประเมินผลงานออกแบบในด้านประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม และการสะท้อนอัตลักษณ์ ท้องถิ่น รายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย และบทความที่เกี่ยวข้องกับงานจักสานไม้ไผ่ ลวดลายผ้าทอ และแนวคิดการออกแบบเครื่องประดับเชิงอัตลักษณ์ ควบคู่กับการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน และประชาชนชาวบ้านในตำบลแม่เป็น อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการกำหนดแนวคิดและทิศทางการออกแบบ

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับต้นแบบ

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการออกแบบเครื่องประดับประเภทต่างหากจากวัสดุไม้ไผ่ผสมผสานกับลวดลายผ้าทอ โดยเริ่มจากการสร้างแบบร่างแนวคิด (Sketch Design) และการออกแบบด้วยคอมพิวเตอร์สองมิติและสามมิติ จากนั้นจึงพัฒนาเป็นเครื่องประดับต้นแบบในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความหลากหลายของรูปทรงและการสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินและสรุปผลการออกแบบ

เครื่องประดับต้นแบบที่พัฒนาขึ้นถูกนำไปประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเครื่องประดับ และกลุ่มผู้ใช้ ได้แก่ ประชาชนและนักท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์ การประเมินมุ่งพิจารณาความเหมาะสมของผลงานในด้านประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม และการสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น ข้อมูลที่ได้จากการประเมินนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อนำไปสู่การคัดเลือกและสรุปผลงานต้นแบบที่เหมาะสมที่สุด

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิดเชิงกระบวนการออกแบบเป็นฐานในการศึกษา โดยเริ่มจากการวิเคราะห์วัสดุไม้ไผ่และลวดลายผ้าทอท้องถิ่นของตำบลแม่เป็น อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญด้านภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ของชุมชน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับประเภทต่าง ๆ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบที่มีความเหมาะสมทั้งด้านประโยชน์ใช้สอยและความสวยงาม ผลงานต้นแบบที่พัฒนาขึ้นจะถูกนำไปประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและกลุ่มผู้ใช้ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมในด้านประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม และการสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น ของงานวิจัยเชิงพัฒนาและสร้างสรรค์ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์จากกระบวนการออกแบบ ดังภาพ 1

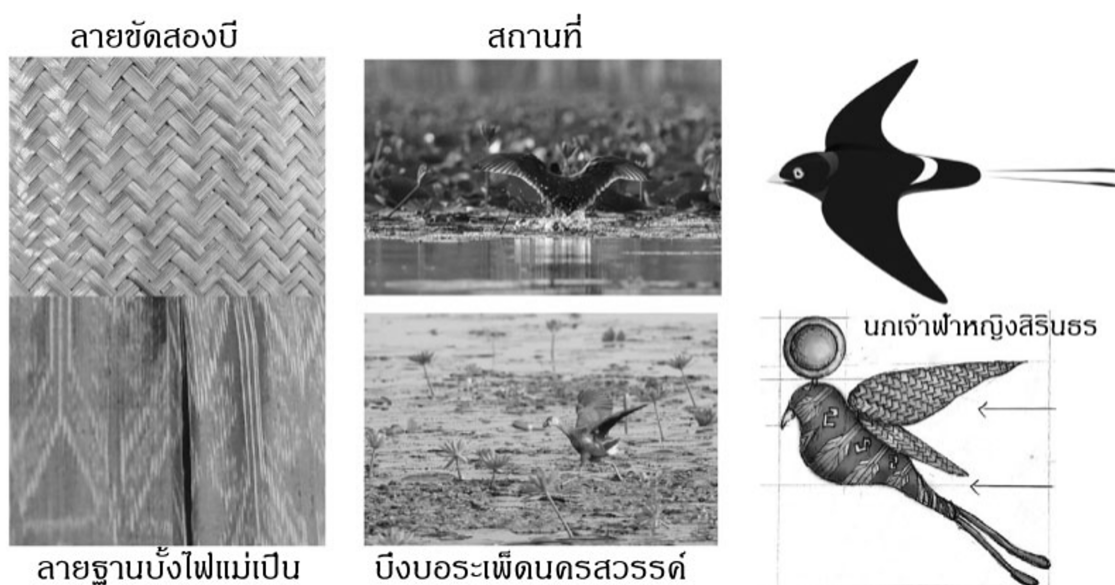
ภาพ 1 แนวความคิดการออกแบบเครื่องประดับจากไม้ไผ่และลวดลายผ้าทอ
ที่มา: ผู้เขียน

จากการออกแบบเครื่องประดับต่างหูไม้ไผ่ผสมผสานลวดลายผ้าทอ จำนวน 12 แบบ ที่ผู้บริโภคลือเลือกทำผลงานต้นแบบจำลอง จำนวน 3 แบบ ดังนี้

- 1) เครื่องประดับประเภทต่างหูวัสดุไม้ไผ่และลวดลายผ้าทอ ชุดที่ 1 ผู้วิจัยเลือกรูปแบบธรรมชาติ แบบที่ 1 ได้ที่ผู้บริโภคลือเลือกทำต้นแบบ โดยคิดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29
- 2) เครื่องประดับประเภทต่างหูวัสดุไม้ไผ่และลวดลายผ้าทอ ชุดที่ 2 รูปแบบเรขาคณิต แบบที่ 2 ได้รับคัดเลือกทำผลงานต้นแบบ โดยคิดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29
- 3) เครื่องประดับประเภทต่างหูวัสดุไม้ไผ่และลวดลายผ้าทอ ชุดที่ 3 รูปแบบสื่ออัตลักษณ์ตรุษจีนนครสวรรค์ แบบที่ 3 ได้รับคัดเลือกทำผลงานต้นแบบเครื่องประดับ โดยคิดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23

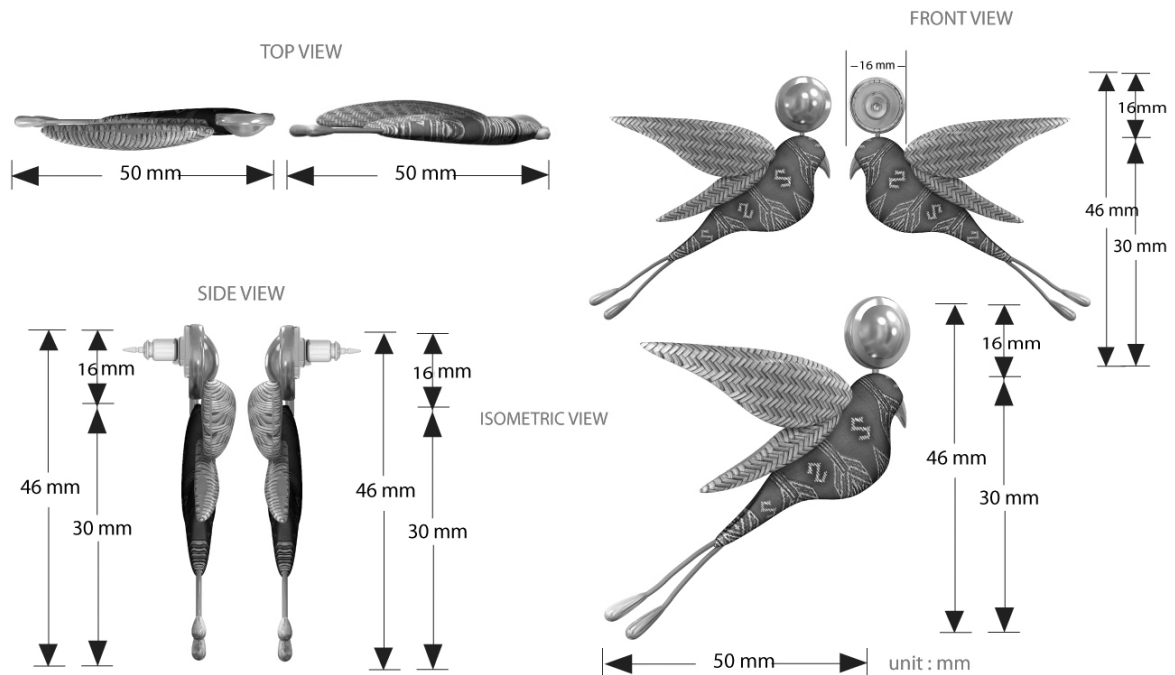
ผลการวิจัย

1. แนวความคิดในการออกแบบเครื่องประดับผสมผสานกับลวดลายผ้าทออำเภอแม่เปิน แนวความคิดในการออกแบบเครื่องประดับไม้ไผ่ผสมผสานลวดลายผ้าทอ แบบที่ 1 รูปแบบธรรมชาติ โดยการใช้ลายขัดสองตีจากวัสดุไม้ไผ่ผสมผสานกับลวดลายผ้าทอแม่เปินโดยใช้ลายฐานบังไฟแม่เปิน ลายไม้ไผ่ คือ ลายสองขัดบีหรือลายหน่วย เป็นการสานจัดเส้นตอกในแนวตั้งหลาย ๆ เส้นให้ชิดกัน นำเส้นตอกสานมาสานขัดที่ละเส้น ในลักษณะยกสองข่มสอง ลายผ้าทอ คือ ลายฐานบังไฟแม่เปิน ลักษณะลายที่ทอเป็นบุญบังไฟ แต่ส่วนฐานเป็นรูปทรงสามเหลี่ยมที่เปรียบเสมือนคล้ายปิรามิดที่หมายถึงความร่วมมือร่วมใจสามัคคีกันของคนในชุมชนชาวอีสาน ดังนั้น พิธีจุดบังไฟเพื่อขอฝนให้ตกต้องตามฤดูกาล ส่วนสีที่ทอออกมาบนผืนผ้ามีหลายสีด้วยกัน ได้แก่ สีชมพู สีเหลือง สีฟ้า และสีเขียว และสีที่โดดเด่นที่สุด คือ สีม่วง ที่ย้อมมาจากฝางแดง รูปแบบต่างหูธรรมชาติ รูปแบบนกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร เป็นการอนุรักษ์นกที่กำลังจะสูญพันธุ์อาศัยอยู่ แหล่งที่ท่องเที่ยวบึงบอระเพ็ด พื้นที่อนุรักษ์ทะเลสาบ/พิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษา มีแหล่งที่สำคัญอัตลักษณ์ของนครสวรรค์ คือ นกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร เป็นที่อยู่อาศัยของนกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร และยังเป็นบึงน้ำจืดขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ดังในภาพ 2 และภาพ 3

ภาพ 2 แร้งบันดาลใจภาพสเก็ตลายขัดสองบีและลายฐานบังไฟแม่เปิน แบบที่ 1 รูปแบบธรรมชาติ
ที่มา: ผู้เขียน

เครื่องประดับต่างหูไม้ไผ่ผสมผสานผ้าทอที่ผู้บริโภคลือเลือกทำต้นแบบ รูปแบบที่ 1 ธรรมชาติ

ภาพ 3 แบบร่างเครื่องประดับต่างหูไม้ไผ่ผสมผสานผ้าทอที่ผู้บริโภคลือเลือกทำต้นแบบ แบบที่ 1
ที่มา: ผู้เขียน

ตาราง 1 เครื่องประดับต่างหูไม้ไผ่ผสมผสานผ้าทอที่ผู้บริโภคลือเลือกทำต้นแบบ รูปแบบที่ 1 รูปแบบธรรมชาติ

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1.	ด้านประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพ			
	รูปแบบที่ 1 ธรรมชาติ แบบที่ 1 ลายขอมวิมานแมน (ประตูลีลาวดี) และลายขัตติยราช			
1.1	มีความเหมาะสมถูกต้องตามสรีระผู้ใช้	4.35	0.672	มาก
1.2	รูปแบบมีความสัมพันธ์ขนาดสัดส่วนผู้สวมใส่	4.21	0.715	มาก
1.3	มีความปลอดภัยและสวมใส่ได้ง่าย	4.27	0.737	มาก
1.4	การบำรุงรักษาหลังการใช้งานได้สะดวก	4.31	0.647	มาก
	รวม	4.29	0.693	มาก

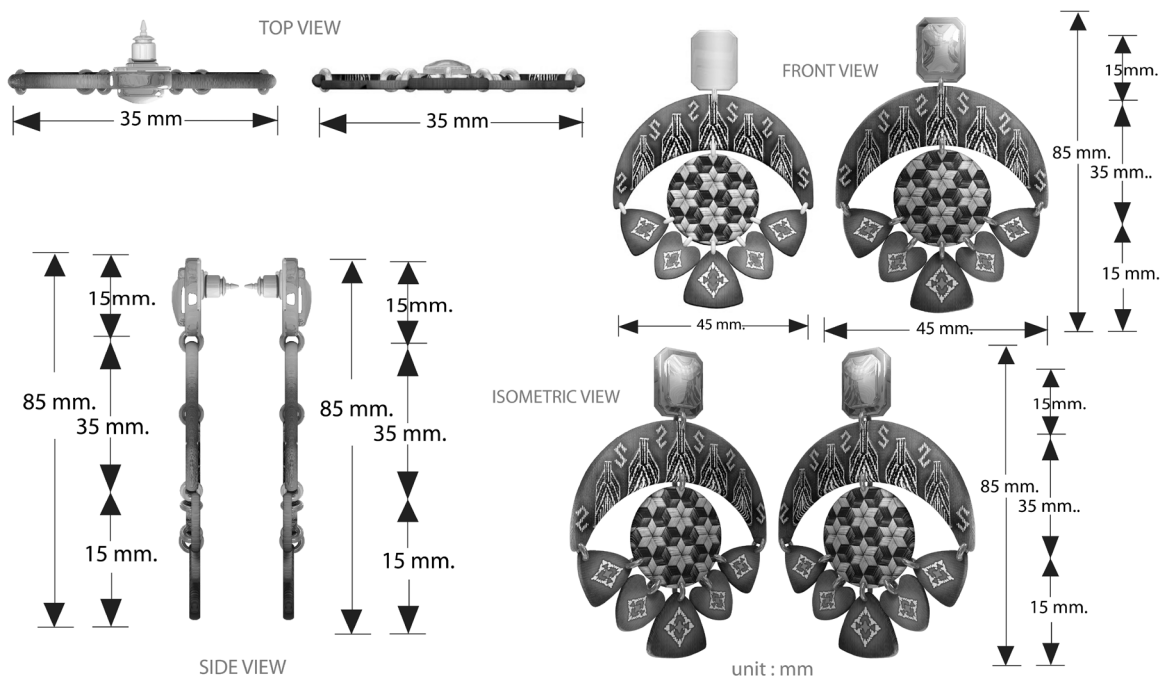
ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
2.	ด้านความสวยงาม			
2.1	ความงามจากการสาน	4.40	0.682	มาก
2.2	ความงามจากเส้นไม้ไผ่	4.23	0.679	มาก
2.3	ความงามจากลวดลายผ้า	4.33	0.779	มาก
2.4	ความงามจากการผสมผสานวัสดุ 2 ชนิด	4.22	0.824	มาก
2.5	รูปทรง/รายละเอียดแสดงออกถึงความทันสมัย	4.16	0.662	มาก
	รวม	4.32	0.713	มาก
3.	รูปแบบการผสมผสานลวดลายและการใช้สี			
3.1	รูปแบบการผสมผสานลวดลายและการใช้สี	4.33	0.726	มาก
3.2	ความลงตัวส่วนของโครงสร้างและวัสดุ	4.26	0.760	มาก
3.3	วัสดุที่ใช้ในการผลิตวัสดุหาได้ง่ายในท้องถิ่น	4.30	0.743	มาก
3.4	ลวดลายไม้ไผ่และลวดลายผ้าทอมีอัตลักษณ์ลักษณะเฉพาะถิ่น	4.41	0.726	มาก
	รวม	4.32	0.708	มาก

จากตาราง 1 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจต่อเครื่องประดับต่างหูไม้ไผ่ผสมผสานลวดลายผ้าทอรูปแบบที่ 1 (รูปแบบธรรมชาติ) ซึ่งประเมินใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพ ด้านความสวยงาม และด้านรูปแบบการผสมผสานลวดลายและการใช้สี ผลการประเมินด้านประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพ พบว่าค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) โดยรายการที่ได้รับคะแนนสูง ได้แก่ ความเหมาะสมตามสรีระผู้ใช้ ความปลอดภัยในการสวมใส่ และความสะดวกในการบำรุงรักษา แสดงให้เห็นว่าเครื่องประดับรูปแบบดังกล่าวมีความเหมาะสมต่อการใช้งานจริง ด้านความสวยงาม พบว่าค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) โดยเฉพาะความงามจากการสานและความงามจากลวดลายผ้าทอ ซึ่งสะท้อนถึงการเลือกใช้วัสดุและลวดลายที่มีความสอดคล้องกันอย่างเหมาะสม และสามารถถ่ายทอดอัตลักษณ์ท้องถิ่นในรูปแบบร่วมสมัยได้อย่างชัดเจน สำหรับด้านรูปแบบการผสมผสานลวดลายและการใช้สี ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) โดยรายการที่ได้รับคะแนนสูง ได้แก่ ความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นของลวดลายไม้ไผ่และลวดลายผ้าทอ รวมถึงความเหมาะสมของวัสดุที่สามารถหาได้ในท้องถิ่น แสดงให้เห็นว่าเครื่องประดับรูปแบบธรรมชาติสามารถสะท้อนอัตลักษณ์ของตำบลแม่ปิงได้อย่างชัดเจน โดยภาพรวม เครื่องประดับต่างหูไม้ไผ่ผสมผสานลวดลายผ้าทอรูปแบบที่ 1 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากในทุกด้าน ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากวัสดุท้องถิ่นได้

2. แนวความคิดในการออกแบบเครื่องประดับไม้ไผ่ผสมผสานลวดลายผ้าทอ แบบที่ 2 รูปแบบเรขาคณิต โดยการใช้ลายตาชะลอมหรือลายตาแหลจากวัสดุไม้ไผ่ผสมผสานลายฐานบังไฟแม่เป็นแบบและลายดอกกรักลายไม้ไผ่ คือ ลายตาแหล เป็นการสานจัดเส้นตอกในแนวตั้งหลาย ๆ เส้นให้ชิดกัน นำเส้นตอกสานมาสานขัดที่ละเส้น ในลักษณะยกสองข่มสอง ลายผ้าทอ คือ ลายบังไฟแม่เป็น ลายฐานบังไฟแม่เป็น ลักษณะลายที่ทอเป็นบุญบังไฟ แต่ส่วนฐานเป็นรูปทรงสามเหลี่ยมที่เปรียบเสมือนคล้ายปริมาตรที่หมายถึงความร่วมมือร่วมใจสามัคคีกันของคนในชุมชนชาวอีสาน ดังนั้นพิธีจุดบังไฟเพื่อขอฝนให้ตกต้องตามฤดูกาล รูปแบบต่างหูเรขาคณิต เป็นการเชื่อมต่อรูปทรงต่างหู วงกลมครึ่งวงกลมและรูปหัวใจที่เชื่อมต่อกัน โดยใช้แนวคิดสำหรับงานออกแบบในรูปแบบของการคิดใหม่ (Reinvention) โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐาน “อัตลักษณ์” ที่ถือว่าเป็น ปัจจัยเก่า เชื่อมโยงกับ “พฤติกรรมและความต้องการ” ที่ถือว่าเป็นปัจจัยใหม่ ทำให้ เกิดรูปแบบใหม่ โดยการออกแบบเครื่องประดับ ดังภาพ 4 และ ภาพ 5

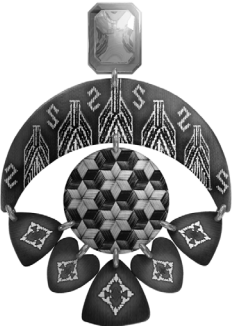
ภาพ 4 แรงแบบตาลใจภาพสเก็ตลายขัดสองปีและลายฐานบั้งไฟแม่เป็น แบบที่ 2 รูปแบบเรขาคณิต
ที่มา: ผู้เขียน

เครื่องประดับต่างหูไม้ไผ่ผสมผสานผ้าทอที่ผู้บริโภคเลือกทำต้นแบบ รูปแบบที่ 2 เรขาคณิต

ภาพ 5 แบบร่างเครื่องประดับต่างหูไม้ไผ่ผสมผสานผ้าทอที่มีผู้บริโภคเลือกทำต้นแบบ แบบที่ 2
ที่มา: ผู้เขียน

ตาราง 2 เครื่องประดับต่างหูไม้ไผ่ผสมผสานผ้าทอที่ผู้บริโภคเลือกทำต้นแบบ รูปแบบที่ 2 เรขาคณิต

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพ				
รูปแบบที่ 2 เรขาคณิต แบบที่ 2 ลายขอแม่เป็น และลายตาแหวน และลายดอกรัก				
1.1	มีความเหมาะสมถูกต้องตามสรีระผู้ใช้	4.29	0.729	มาก
1.2	รูปแบบมีความสัมพันธ์ขนาดสัดส่วนผู้สวมใส่	4.37	0.734	มาก
1.3	มีความปลอดภัยและสวมใส่ได้ง่าย	4.24	0.726	มาก
1.4	การบำรุงรักษาหลังการใช้งานได้สะดวก	4.33	0.711	มาก
	รวม	4.32	0.731	มาก
2. ด้านความสวยงาม				
2.1	ความงามจากการสาน	4.33	0.711	มาก
2.2	ความงามจากเส้นไม้ไผ่	4.19	0.775	มาก
2.3	ความงามจากลวดลายผ้า	4.30	0.732	มาก
2.4	ความงามจากการผสมผสานวัสดุ 2 ชนิด	4.22	0.824	มาก
2.5	รูปทรง/รายละเอียดแสดงออกถึงความทันสมัย	4.16	0.662	มาก
	รวม	4.28	0.790	มาก
3. รูปแบบการผสมผสานลวดลายและการใช้สี				
3.1	รูปแบบการผสมผสานลวดลายและการใช้สี	4.20	0.725	มาก
3.2	ความลงตัวส่วนของโครงสร้างและวัสดุ	4.37	0.720	มาก
3.3	วัสดุที่ใช้ในการผลิตวัสดุหาได้ง่ายในท้องถิ่น	4.32	0.790	มาก
3.4	ลวดลายไม้ไผ่และลวดลายผ้าทอมีอัตลักษณ์ลักษณะเฉพาะถิ่น	4.29	0.671	มาก
	รวม	4.29	0.714	มาก

จากตาราง 2 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจต่อเครื่องประดับต่างหูไม้ไผ่ผสมผสานลวดลายผ้าทอ รูปแบบที่ 2 (รูปแบบเรขาคณิต) โดยประเมินใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพ ด้าน ความสวยงาม และด้านรูปแบบการผสมผสานลวดลายและการใช้สี ผลการประเมินด้านประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพ พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) โดยรายการที่ได้รับคะแนนสูง ได้แก่ ความเหมาะสมตามสรีระผู้ใช้ ความสัมพันธ์ของขนาดและสัดส่วนกับผู้สวมใส่ และความสะดวกในการบำรุงรักษา แสดงให้เห็นว่าเครื่องประดับรูปแบบเรขาคณิตมีความเหมาะสมต่อการใช้งานและสามารถตอบสนองต่อการใช้งานจริงได้ดี ด้านความสวยงาม พบว่าค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) โดยเฉพาะความงามจากการสานและการผสมผสานวัสดุไม้ไผ่กับ

ลวดลายผ้าทอ ซึ่งช่วยเสริมให้รูปแบบเรขาคณิตมีความร่วมสมัยและสะท้อนแนวความคิดการออกแบบที่เชื่อมโยงอัตลักษณ์ท้องถิ่นเข้ากับรูปแบบใหม่ได้อย่างเหมาะสม สำหรับด้านรูปแบบการผสมผสานลวดลายและการใช้สี ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.29$) โดยรายการที่ได้รับคะแนนสูง ได้แก่ ความลงตัวของโครงสร้างและวัสดุ รวมถึงความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นของลวดลายไม้ไผ่และลวดลายผ้าทอ สะท้อนให้เห็นว่าการออกแบบรูปแบบเรขาคณิตสามารถถ่ายทอดอัตลักษณ์ของตำบลแม่ปิ่นได้ในลักษณะร่วมสมัย โดยภาพรวมเครื่องประดับต่างหูกไม้ไผ่ผสมผสานลวดลายผ้าทอ รูปแบบที่ 2 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากในทุกด้าน และมีศักยภาพในการนำไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบเพื่อการต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้

3. แนวความคิดในการออกแบบผลงานเครื่องประดับจากไม้ไผ่ผสมผสานลวดลายผ้าทอ รูปแบบที่ 3 อັตลักษณ์ตรุษจีนการออกแบบเครื่องประดับไม้ไผ่ผสมผสานลวดลายผ้าทอ แบบที่ 3 อັตลักษณ์ตรุษจีน โดยการใช้ลายสามและลายดอกกรัก ลายไม้ไผ่ คือ ลายสาม เป็นลายสานที่ใช้เส้นตอกที่มีขนาดเท่ากันหลายเส้นวางให้ชิดกัน นำสานขัดที่ละเส้นโดยยกสามข่มสามสลับกันไปโดยตลอดลายผ้าทอ คือ ลายดอกกรัก สื่อถึงความจงรักภักดีที่ช่างทอผ้าทุกกลุ่มทุกเทคนิคจากทุกภูมิภาคทั่วประเทศ แสดงต่อพระองค์และได้เทิดทูนพระองค์ไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อมชั่วลูกชั่วหลาน รูปแบบต่างหู้ตลักษณ์ตรุษจีน คือ รูปแบบต่างหู้เป็นรูปสิ่งใดนครสวรรค์ ขาดิพันธุสิ่งโต สิ่งโตกวางตุ้ง ซึ่งเป็นสิ่งโตที่นิยมในการเฉลิมฉลองในงานตรุษจีนทั่วโลก เป็นสิ่งโตที่มีคนรู้จักมากที่สุดในโลก เสน่ห์ของสิ่งโตสมาคมกว่องสวียนนครสวรรค์ เป็นองค์ประกอบหลักของงานประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพ การเดินแห่ในวันแห่กลางวันเป็นไปด้วยความมีระเบียบวินัย ชุดแห่ออกแบบใหม่ทุกปีแต่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิม และกลมกลืนกับยุคสมัยใหม่ การอวยพรในทุกบ้าน เราจะถือว่าเป็นพิธีกรรมจริงจัง ทำถูกต้องตามวัฒนธรรมและความเชื่ออย่างเคร่งครัด ดังภาพ 6 และ ภาพ 7

ลายดอกรัก   ลายสาม

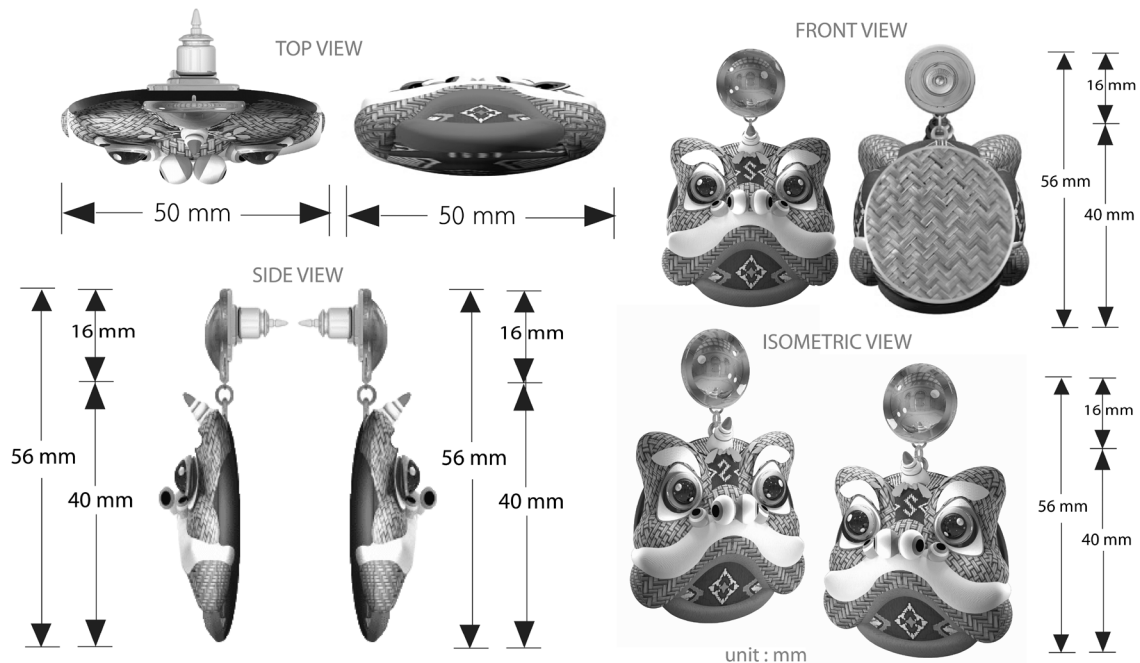
สิงโตบุตรสวรรค์

ต่างหูไม้ไผ่ผสมสาน
ลวดลายผ้าทอ

ภาพ 6 ผลงานการออกแบบเครื่องประดับไม้ไผ่ผสมผสานลวดลายผ้าทอ แบบที่ 3 อัตลักษณ์ตรุษจีน
ที่มา: ผู้เขียน

เครื่องประดับต่างหูไม้ไผ่ผสมผสานผ้าทอที่ผู้บริโภคเลือกทำต้นแบบ รูปแบบที่ 3 สื่ออัตลักษณ์ตรุษจีน

ภาพ 7 แบบร่างเครื่องประดับต่างหูไม้ไผ่ผสมผสานผ้าทอที่ผู้บริโภคลือเลือกทำต้นแบบ แบบที่ 3
ที่มา: ผู้เขียน

ตาราง 3 เครื่องประดับต่างหูไม้ไผ่ผสมผสานผ้าทอที่ผู้บริโภคลือเลือกทำต้นแบบรูปแบบที่ 3 สื่ออัตลักษณ์ ตรุษจีน
จังหวัดนครสวรรค์

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1.	ด้านประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพ			
	รูปแบบที่ 3 สื่ออัตลักษณ์ ตรุษจีนจังหวัด นครสวรรค์	แบบที่ 3	ลายสาย ลายดอกแก้ว และลายขัดสองดี	
1.1	มีความเหมาะสมถูกต้องตามสรีระผู้ใช้	4.18	0.809	มาก
1.2	รูปแบบมีความสัมพันธ์ขนาดสัดส่วนผู้สวมใส่	4.15	0.716	มาก
1.3	มีความปลอดภัยและสวมใส่ได้ง่าย	4.11	0.764	มาก
1.4	การบำรุงรักษาหลังการใช้งานได้สะดวก	4.20	0.711	มาก
	รวม	4.16	0.750	มาก

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
2.	ด้านความสวยงาม			
2.1	ความงามจากการสาน	4.13	0.861	มาก
2.2	ความงามจากเส้นไม้ไผ่	4.12	0.782	มาก
2.3	ความงามจากลวดลายผ้า	4.21	0.715	มาก
2.4	ความงามจากการผสมผสานวัสดุ 2 ชนิด	4.16	0.775	มาก
2.5	รูปทรงและรายละเอียดแสดงออกถึงความทันสมัย	4.16	0.783	มาก
	รวม	4.23	0.776	มาก
3.	รูปแบบการผสมผสานลวดลายและการใช้สี			
3.1	รูปแบบการผสมผสานลวดลายและการใช้สี	4.04	0.887	มาก
3.2	ความลงตัวส่วนของโครงสร้างและวัสดุ	4.21	0.756	มาก
3.3	วัสดุที่ใช้ในการผลิตวัสดุหาได้ง่ายในท้องถิ่น	4.22	0.760	มาก
3.4	ลวดลายไม้ไผ่และลวดลายผ้าทอมืออัตลักษณ์ลักษณะเฉพาะถิ่น	4.25	0.796	มาก
	รวม	4.14	0.822	มาก

จากตาราง 3 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจต่อเครื่องประดับต่างหูไม้ไผ่ผสมผสานลวดลายผ้าทอรูปแบบที่ 3 (รูปแบบสื่ออัตลักษณ์ตรุษจีนจังหวัดนครสวรรค์) ซึ่งประเมินใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพ ด้านความสวยงาม และด้านรูปแบบการผสมผสานลวดลายและการใช้สี ผลการประเมินด้านประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพ พบว่าค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) โดยรายการที่ได้รับคะแนนสูง ได้แก่ ความเหมาะสมตามสรีระผู้ใช้ ความปลอดภัยในการสวมใส่ และความสะดวกในการบำรุงรักษา แสดงให้เห็นว่าเครื่องประดับรูปแบบสื่ออัตลักษณ์ตรุษจีนสามารถใช้งานได้จริงและมีความเหมาะสมต่อการสวมใส่ ด้านความสวยงาม ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) โดยเฉพาะความงามจากลวดลายผ้าทอและการผสมผสานวัสดุไม้ไผ่กับรูปทรงที่สื่อถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งช่วยเสริมให้เครื่องประดับมีความโดดเด่น และสามารถถ่ายทอดความหมายเชิงสัญลักษณ์ของประเพณีตรุษจีนในบริบทของจังหวัดนครสวรรค์ได้อย่างชัดเจน สำหรับด้านรูปแบบการผสมผสานลวดลายและการใช้สี พบว่าค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) โดยรายการที่ได้รับคะแนนสูง ได้แก่ ความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นของลวดลายไม้ไผ่และลวดลายผ้าทอ รวมถึงความเหมาะสมของวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นถึงการออกแบบที่สามารถเชื่อมโยงอัตลักษณ์ท้องถิ่นเข้ากับบริบททางวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม โดยภาพรวม เครื่องประดับต่างหูไม้ไผ่ผสมผสานลวดลายผ้าทอ รูปแบบที่ 3 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากในทุกด้าน แม้ว่าค่าเฉลี่ยบางด้านจะต่ำกว่ารูปแบบอื่นเล็กน้อย แต่ยังคงสะท้อนศักยภาพของการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาพัฒนาเป็นเครื่องประดับร่วมสมัยได้อย่างมีคุณค่า

ตาราง 4 ผลประเมินเครื่องประดับต่างหูไม้ไผ่ผสมผสานลวดลายผ้าทอ 3 ประเภท ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

ข้อที่	รายการประเมิน เครื่องประดับต่างหูไม้ไผ่ ผสมผสานลวดลายผ้าทอ ทั้ง 3 ประเภท	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
		คนที่						
		1	2	3				

การออกแบบเครื่องประดับต่างหูไม้ไผ่ผสมผสานลวดลายผ้าทอ								
1.	ด้านประโยชน์ใช้สอย							
1.1	มีความเหมาะสมตามสรีระผู้ใช้	5	4	5	14	4.67	0.577	มากที่สุด
1.2	รูปแบบมีความสัมพันธ์ขนาดสัดส่วนผู้สวมใส่	5	5	4	14	4.67	0.577	มากที่สุด
1.3	มีความปลอดภัยและสวมใส่ได้ง่าย	5	4	4	13	4.33	0.577	มาก
1.4	การบำรุงรักษาหลังการใช้งานได้สะดวก	4	3	4	11	3.67	0.577	มาก
2.	ด้านความสวยงาม							
2.1	ความงามจากการสาน	5	5	5	14	4.67	0.577	มากที่สุด
2.2	ความงามจากเส้นไม้ไผ่	5	4	4	12	4.00	0.000	มาก
2.3	ความงามจากลวดลายผ้า	5	5	5	12	4.00	0.000	มาก
2.4	ความงามจากการผสมผสานวัสดุ	4	4	4	13	4.33	0.577	มาก
2.5	รูปทรงและรายละเอียดสามารถแสดงออกถึง ความทันสมัย	5	5	5	14	4.67	0.577	มากที่สุด
3.	รูปแบบการผสมผสานลวดลายและการใช้สี							
3.1	รูปแบบการผสมผสานลวดลายและการใช้สี	5	4	5	15	5.00	0.000	มากที่สุด
3.2	ความลงตัวส่วนของโครงสร้างและวัสดุ	5	4	4	12	4.00	0.00	มาก
3.3	วัสดุที่ใช้ในการผลิตวัสดุหาได้ง่ายในท้องถิ่น	4	4	4	13	4.33	0.577	มาก
3.4	ลวดลายไม้ไผ่และลวดลายผ้าทอมืออัตลักษณ์ลักษณะ เฉพาะถิ่น	4	4	4	15	5.00	0.000	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม						4.48	0.130	มาก

จากตาราง 4 ผลการประเมินการออกแบบเครื่องประดับต่างหูไม้ไผ่ผสมผสานลวดลายผ้าทอ ทั้ง 3 ประเภทของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ทั้ง 3 หลักเกณฑ์ ได้แก่ ด้านประโยชน์ใช้สอย ข้อที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่เหมาะสมที่สุด คือ มีความเหมาะสมตามสรีระผู้ใช้ (ค่าเฉลี่ย 4.67) รองลงมา ได้แก่ รูปแบบมีความสัมพันธ์ขนาดสัดส่วนผู้สวมใส่ (ค่าเฉลี่ย 4.67) มีความปลอดภัยและสวมใส่ได้ง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.33) การบำรุงรักษาหลังการใช้งานได้สะดวก (ค่าเฉลี่ย 3.67) ด้านความสวยงาม ข้อที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่เหมาะสมที่สุด คือ รูปทรงและรายละเอียดสามารถแสดงออกถึงความทันสมัย (ค่าเฉลี่ย 4.67) รูปทรงและรายละเอียดสามารถแสดงออกถึงความทันสมัย (ค่าเฉลี่ย 4.67) รองลงมา ได้แก่ ความงามจากการผสมผสานวัสดุ (ค่าเฉลี่ย 4.33) ความงามจากเส้นไม้ไผ่ (ค่าเฉลี่ย 4.00) ความงามจากลวดลายผ้า (ค่าเฉลี่ย 4.00) ตามลำดับรูปแบบการผสมผสานลวดลายและการใช้สี โดยข้อที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่เหมาะสมที่สุด คือ รูปแบบการผสมผสานลวดลายและการใช้สี (ค่าเฉลี่ย 5.00) ลวดลายไม้ไผ่และลวดลายผ้าทอมืออัตลักษณ์ลักษณะเฉพาะถิ่น (ค่าเฉลี่ย 5.00) วัสดุที่ใช้ในการผลิตวัสดุหาได้ง่ายในท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 4.33) รองลงมา ได้แก่ ความลงตัวส่วนของโครงสร้างและวัสดุ (ค่าเฉลี่ย 4.00) ตามลำดับ

การอภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาและสร้างสรรค์ต่างหากวัสดุไม้ไผ่ผสมผสานกับลวดลายผ้าทอเพื่อศึกษาอัตลักษณ์ ตำบลแม่เป็น อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ การออกแบบสร้างสรรค์พัฒนาเครื่องประดับต่างหากวัสดุไม้ไผ่ผสมผสาน ลวดลายผ้าทอ กลุ่มหัตถกรรมไม้ไผ่บ้านโนนสมบูรณ์ และกลุ่มผ้าทอพนาสวรรค์ ตำบลแม่เป็น อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ สามารถช่วยส่งเสริมการพัฒนารูปแบบเครื่องประดับจากวัสดุไม้ไผ่ผสมผสานลวดลาย ผ้าทอให้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ใช้แนวความคิดการออกแบบเครื่องประดับจากวัสดุไม้ไผ่ผสมผสานลวดลาย ผ้าทอเครื่องประดับประเภทต่าง ๆ ทั้ง 3 ชุด ได้แก่ 1) รูปแบบธรรมชาติ 2) รูปแบบเรขาคณิต 3) สื่ออัตลักษณ์ตรุษจีน นครสวรรค์ มีสอดคล้องกับวิจัย Jaisuda and Santachit (2021) เรื่องการพัฒนาอัตลักษณ์เครื่องประดับ เชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดตราด ได้ใช้แนวความคิดเรื่องอัตลักษณ์ที่คล้ายคลึงกัน ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์ ภาพลักษณ์จังหวัดตราดรับรู้ว่าเป็นเมืองทำการค้าที่สำคัญ ตราดจึงเป็นเมืองที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวทาง ทะเลของภาคตะวันออก และเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิถีชุมชน แบ่งออกเป็น 4 บริบท ดังนี้ 1) บริบท ทางด้านธรรมชาติ 2) บริบททางด้านประวัติศาสตร์ 3) บริบททางด้านสังคมวิถีชีวิต และ 4) บริบททางด้าน ศิลปวัฒนธรรม ผลจากการวิจัยทำให้ได้เครื่องประดับเชิงวัฒนธรรมตราด จำนวน 3 ชุด แสดงให้เห็นว่าสามารถ นำเอาอัตลักษณ์ เอกลักษณ์มาพัฒนาเป็นเครื่องประดับได้ ก่อให้เกิดรูปแบบของเครื่องประดับที่มีเอกลักษณ์ และ สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์

ผู้วิจัยได้เลือกใช้แนวความคิดในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ คือ ต้องการประยุกต์รูปแบบเครื่องประดับ ที่มีอยู่แล้วในชุมชน มาประยุกต์เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ที่มีการใช้งานในแบบใหม่ และยังมีวิจัย ที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกันงานวิจัย Manee-oud (2018) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลไม้ไผ่และ สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ที่เพิ่มมูลค่าให้กับชุมชนตำบลน้ำทรง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ และเพื่อ ประเมินความพึงพอใจจากผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์และ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารโดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สรุปตามประเด็น ได้แก่ แนวโน้ม ผลิตภัณฑ์ คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์และการใช้วัสดุร่วม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า พันธุ์ไม้ที่พบมากที่สุด คือ ไม้สีสุก ซึ่งพบได้ทั่วไปตามพื้นที่ ส่วนมากปลูกไว้ขายลำ ด้านการใช้ประโยชน์จากไม้ไผ่ จากหน่อและลำ ได้แก่ ทำเครื่องมือประกอบอาชีพ เครื่องเรือน เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านกรรมวิธีการผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ประกอบด้วย 2 วิธี คือ ผลิตภัณฑ์จากเส้นดอก และผลิตภัณฑ์จากลำต้นและกิ่ง ด้านความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ โดยสุ่มตัวอย่างจากผู้สนใจ จำนวน 246 คน พบว่า ความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้มากที่สุด

และมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับผลงานวิจัย Srisukho, Saengchan, and Chongkon (2021) ได้อธิบายว่า การออกแบบและพัฒนารูปแบบเครื่องประดับ เพื่อหาแนวทางเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมสี ธรรมชาติจากใบขลุ่ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับจากผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติ จากใบขลุ่ ของกลุ่มวิสาหกิจตำบลบ่อ อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด กำหนด กลุ่มตัวอย่างผู้บริโภค โดยใช้วิธีสุ่มโดยบังเอิญ จำนวน 200 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ประกอบการ จำนวน 1 คน ใช้แบบสอบถาม สำนวญความต้องการที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ เก็บรวบรวม ข้อมูลภาคสนาม วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำมา ร่างแบบเครื่องประดับและคัดเลือกแบบร่าง โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านอัญมณีและเครื่องประดับ จำนวน 3 คน ซึ่งได้มาจากแนวคิด Asian Affairs ประเภทต่าง ๆ จำนวน 1 คอลเล็กชั่น ประกอบด้วย 3 ชิ้น มีลักษณะคล้าย โคมจีนหรือเตี้ยลั้งที่ทำจากผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติจากใบขลุ่

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ควรจะมีการพัฒนารูปแบบเครื่องประดับในท้องถิ่นกลุ่มหัตถกรรมไม้ไผ่ บ้านโนนสมบูรณ์ และกลุ่มผ้าทอพนาสวรรค์ ตำบลแม่เป็น อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อเสริมสร้าง

องค์ความรู้ภูมิปัญญาไทย เพื่อการออกแบบและสร้างสรรค์เครื่องประดับสมัยใหม่ และพัฒนาภูมิปัญญาให้แก่ผู้ผลิตในท้องถิ่น ด้วยการนำเอาวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาศึกษาเพื่อหาคุณสมบัติเฉพาะที่จะสามารถนำมาแปรรูปเพื่อสร้างรูปแบบต่างหูเครื่องประดับผสมผสานลวดลายผ้าทอ และตลอดจนสร้างคุณค่าและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นอีกด้วยเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและแนวทางปรับปรุงรูปแบบ ผลิตภัณฑ์ให้มีความสวยงาม ความแตกต่างและน่าสนใจ ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคได้มากที่สุด

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาและสร้างสรรค์เครื่องประดับประเภทต่างหูจากวัสดุไม้ผสมผสานกับลวดลายผ้าทอเพื่อศึกษาอัตลักษณ์ตำบลแม่เป็น อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แสดงให้เห็นว่าวัสดุไม้และลวดลายผ้าทอท้องถิ่นมีศักยภาพในการนำมาประยุกต์ใช้เป็นฐานในการออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัยได้อย่างเหมาะสม ทั้งในมิติของรูปทรง โครงสร้าง และความหมายเชิงวัฒนธรรม การวิเคราะห์ข้อมูลจากภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยให้การออกแบบไม่เป็นเพียงการตกแต่งเชิงรูปแบบ แต่เป็นการถ่ายทอดอัตลักษณ์ของชุมชนผ่านรายละเอียดของวัสดุและลวดลาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบเชิงอัตลักษณ์ที่มองว่าผลิตภัณฑ์สามารถทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสื่อสารคุณค่าทางวัฒนธรรมได้ วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การพัฒนาและสร้างสรรค์เครื่องประดับต้นแบบทั้ง 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบธรรมชาติ รูปแบบเรขาคณิต และรูปแบบสื่ออัตลักษณ์ตรุษจีน จังหวัดนครสวรรค์ สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการดึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นในลักษณะที่หลากหลาย โดยรูปแบบธรรมชาติ ช่วยเน้นลักษณะรูปทรงดั้งเดิมจากนกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธรนกที่พบได้แห่งเดียวบริเวณบึงบอระเพ็ด และรูปแบบเรขาคณิตช่วยเน้นคุณลักษณะของวัสดุและโครงสร้างตามความนิยมของเครื่องประดับ ขณะที่รูปแบบสื่ออัตลักษณ์ตรุษจีนแสดงถึงการเชื่อมโยงบริบททางวัฒนธรรมเข้ากับงานออกแบบร่วมสมัย ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มผู้ใช้พบว่า เครื่องประดับต้นแบบมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านประโยชน์ใช้สอยและการสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากระบวนการออกแบบสามารถตอบสนองต่อการใช้งานจริงควบคู่กับการสื่อสารคุณค่าทางวัฒนธรรมได้อย่างสมดุล แม้ว่ารูปแบบสื่ออัตลักษณ์ตรุษจีนจะมีค่าเฉลี่ยบางด้านต่ำกว่ารูปแบบอื่นเล็กน้อย แต่ยังอยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงศักยภาพของการนำอัตลักษณ์เชิงวัฒนธรรมมาพัฒนาเป็นเครื่องประดับร่วมสมัยได้อย่างมีคุณค่า และวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับกระบวนการออกแบบเชิงสร้างสรรค์สามารถนำไปสู่การพัฒนาเครื่องประดับที่มีความเหมาะสมทั้งด้านประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม และการสื่อสารอัตลักษณ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังสะท้อนบทบาทของงานออกแบบในการเพิ่มคุณค่าให้กับวัสดุและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในบริบทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการต่อยอดงานออกแบบและงานวิจัยในลักษณะเดียวกันต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ผลสรุปจากการวิจัยเครื่องประดับไม้ผสมผสานลวดลายผ้าทอมีรูปแบบเอกลักษณ์เฉพาะตัว สามารถนำไปพัฒนาต่อระบบอุตสาหกรรมได้
2. ควรมีการตลาดวัสดุอื่นทดแทนวัสดุไม้และลวดลายผ้าทอ เพื่อตอบโจทย์ทางเลือกตลาดเป้าหมายเพื่อเชื่อมโยงสู่ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไป
3. รูปแบบเครื่องประดับประเภทต่างหูมีขนาดเล็ก การสานวัสดุไม้ทำได้ยาก รวมถึงการทอผ้าขนาดเล็กเพื่อทำเครื่องประดับ การออกแบบเครื่องประดับต่างหูจึงจำเป็นต้องมีहाช่างภูมิปัญญาที่มีความชำนาญเฉพาะทางเพื่อสืบสานศิลปหัตถกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นได้

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาและสร้างสรรค์ต่างหูกจากวัสดุไม้ไผ่ผสมผสานกับลวดลายผ้าทอเพื่อศึกษาอัตลักษณ์ ตำบลแม่เป็น อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ ได้รับทุนอุดหนุนงานวิจัยและงานสร้างสรรค์จากคณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

References

- Buasanthi, R. (1994). *Curriculum development and teaching management for the transmission of local wisdom: A case study of a community in the upper central region* (Master's thesis in education). Srinakharinwirot University.
- Department of Academic Affairs. (1999). *Local wisdom and curriculum development and teaching management*. Bangkok: Teachers Council.
- Jaisuda, T., & Santajit, W. (2021). *On the development of local cultural jewelry identity in Trat Province* (Research report). Srinakharinwirot University.
- Manee-oud, P. (2018). Creating bamboo products to add value to the community, Nam Song Subdistrict, Phayuha Khiri District. Nakhon Sawan Province. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*, 11(3), 51-62.
- Phulek, S. (2020). *Development of earring styles from coconut shells. Coconut Shell Handicraft Group Hua Khao Takhli Community, Takhli District, Nakhon Sawan Province for contemporary design* (Research report). Nakhon Sawan Rajabhat University.
- Sirisunthon, P. (2009). *Community of Practice in Learning: Concepts, Techniques and Learning Processes* (2nd ed.). Chulalongkorn University.
- Srisukho, P., Saengchan, N., & Jongkol, P. (2021). Design and development of jewelry styles. To find ways to increase the value of natural dyed silk products from Khlu leaves. *Community Research Journal*, 15(3), 70-79.
- Thalang, E.N. (2001). *Local wisdom set and the learning process and adaptation of Thai villagers. Southern wisdom* (2nd ed.). Bangkok: Amarin.
- Wasi, P. (1990). *Creation of Thai wisdom for development*. Bangkok: Office of the National Culture Commission.

